

Szerkesztőségi iroda:

Dobay János könyvnyomdája, saját házában.

Kiadó hivatal:

Winkle Gábor könyvárus üzlete, főtér, Prág-ház.

BÉKE

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Hirdetések felvételnek Gyulán Winkle Gábornál és a szerkesztőségénél. — Pesten Haasenstein és Vogler hirdetési-irodájában (úri utca 13. sz.) — Bécsben Schmid Edmund hirdetési irodájában (Weihburggasse, Nro. 22.)
Hirdetési díj: 50 szóig egyszeri hirdetésnél 60 kr., 100 szóig 1 frt., kétszeri hirdetésnél 25%, háromszori hirdetésnél 50% elengedés. — Nagyobb hirdetéseknek méltányos árelengedés. — Nyiltér Garmondsora 10 kr.

Megjelen
hetenként egyszer,
minden vasárnap.

Előfizetési díj:

Három óra . . . 1 ft
Hat óra . . . 2 ft
Kilenc óra . . . 3 ft

A szabadkőmivességről.

I.

Mi a szabadkőmivesség? miféle emberek a szabad kőmivesek és mit akarnak?

E kérdések elég korszerűek s minden tudvágygyal bíró lapolvasót érdekelnek, a mikor nyílt titok, hogy édes magyar hazánkban a szabadkőmivesek száma a lefolyt két évben ezerrel szaporodott; de megyénk lakosságát kétszeresen érdekelhetik, a mióta mindannyian tudjuk, — mi egy belügyministeri átirattal a f. évi június 25-én tartott megyei közgyűlésen is nyilvánosságra jutott, — hogy B. Csabán aprilhava óta szabadkőmivesi rendes páholy van, s hogy a társulat tagjai ott és a megyében működésük terét tágitani, szélesíteni törekednek.

Megengedik tehát, sőt — hisszük — szivesen veendik e lapok olvasói, ha a felvetett kérdésekre néhány felvilágosított soral válaszolunk,

Tudja mindenki, hogy a szabadkőmivesség a földtekén mindenütt, a hová a civilizatio, a tudomány és művészet elhatott, kisebb, nagyobb mérvben gyökeret vert; az abszolút kormányú államokban kevésbé s még ma is titokban, a szabadabb és önkormányzattal bíró államokban nagyobb mérvben, az államhatóság tudta, több helyen pártfogása mellett; és még is alig van zárt társulat, a melyről oly ferde és alaptalan hírek lennének a közönség közt elterjedve, mint épen a szabadkőmivesség.

Es ez természetes: a szabadkőmivesség csak néhány évtized óta mozog

kissé szabadabban, sőt még ma is nem egy államban üldöztetik vagy alig türelik. Az abszolút kormányok rendszerint, de különösen azon hittanok, melyek a lelkiismeret felett uralkodni magukat jogosítva érzik s maguknak csatlakozást követelnek, a szabadkőmivességeknek esküdt ellenei, — és míg a tömjén füstje képes leend az ész világát s a szabadlelkiismeret fényét elhomályosítani, addig a szabadkőmivességről ferde fogalmak és balítéletek mindig leendnek. Könnyen megfoghatóvá teszi ezt azon tagadhatatlan tény is, hogy az inquisitio korában, s általában az önkény és vakhit üldözéseinek a szabadkőmivesség a legtöbb mártyr-véráldozatot hozta.

XIV. Benedek az „*Excommunicatio major*“-ral sújtotta a szabadkőmivességet, ezt gyűlölte és üldözte a jezsuitismus a legelkeseredettebben, úgy hogy X. Kelemen pápának a nagy hírű Ganganellinek 1774-ben kiadott „*Dominus ac redemptor*“- kezdetű a jesusita rendet eltörölő bulláját senki sem üdvözlé melegebben a szabadkőmivességnél. „Halálos ítéletemet irtam alá, de engedelmeskedem lelkiismeretemnek“ jegyzé meg sohajtvá a nemeskeblű pápa, midőn ez okiratot aláírta, és nem csatlódot, mert még ugyanazon év szeptember 22-én függével megmérgeztetve, megszünt élni.

A szenteskedés és vakhit a munkátlanság, a zsarnokság és szolgáltság lévé a szabadkőmivességek természetes ellenei, csoda-e, ha ezen társulatról annyi gonosz hír és rágalom rozszelkileg terjesztetik?

Vérbe mártott tollal kell nevét az

uj tagnak aláírni, midőn lelkét a sátnak eladja;

a szent ostyát kell lábaival összetapodnia s az istent megtagadni;

meg kell tagadnia családját, nejét, gyermekeit s a szövetségnek vak engedelmességet fogadni;

politikai összeesküvés az egész vagy új vallásalkotás, mely a papságot akarja eltörölni; nazarénusok azok, socialisták, communisták stb. ily híreket készséggel, de rozszelkileg terjesztenek a villágosság ellenségei, ily híreket könnyen felkap s babonás képzelmeiben fokoz a jóhiszeműség és tudatlanság.

Már ezért is kell, az igazság érdeke egy maga is elég arra, hogy szemébe nézzünk ezen társulatnak, hogy megtudjuk mit akar, vagy mi a célja? és mik eszközei? Ez feladata a következő néhány sornak.

A szabadkőmivesség általánosságban humanisticus zárt-társulat, melynek célja az összes emberiség fejlődését, haladását, boldogságát előmozdítani; célja az összes emberi nemet, melynek egyetemességét a testvériség alapján hirdeti, a zsarnokság és szolgáltság, a tévelygés és tudatlanság bilincseiből kiszabadítani, és ennek folytán az egyetemes szabadságot és egyetemes békét biztosítani.

E cél nem erőszakkal és rögtönözve, de az emberi nem többségének érett meggyőződése alapján kívánja elérni, ezért miként a cél tiszta és szent, ép úgy tiszta és nemes a fegyver és az eszközök is, melyekkel annak elérésére a szabadkőmivesség landadatlant kitarással törekszik.

Ezen fegyver és eszközök főbbjei: A munka, tehát tisztelete minden be-

csületes munkásságnak, és érvényre emelése azon nézetnek, hogy nincs oly társadalmi állás, mely a munka kötelezettsége alól felmenthetné.

A tudományok és művészet gyakorlása, — valamint — mint a henyeség a sátn párnájának nevezetik, úgy a tudatlanság a szolgáltság ágyának mondható; azért a társulat minden tagja köteles nem csak önmivelődésén buzogni, de a tudományosságot, művészetet, a felvilágosodást, — szóval: az igaznak, jónak és szépnek mivélését egész ereje és tehetségével előmozdítani.

A tiszta erkölcs és erény terjesztése, — a szabadkőmives egyik legfőbb törekvése, hogy erkölcs s erény legyen minden társadalmi viszonyaink alapja, ezért a józan, mértékletes, békeszerető fedhetlen családi életet, a szívélyes társulási szellemet, az önzés megvetését, a közügyek iránti érdeklődést, az atyafiságos testvéri szeretetet, a minden áldozatra kész honszerelmet, az isteni gondviselésben való megnyugvást nem csak szóval hirdeti, de kiváltképpen önön élő példájával igyekszik terjeszteni.

A jótékonyág gyakorlása, — legrendezettebb társadalmi viszonyok mellett is mindig lesznek egyes szerencsétlenek, sorsüldözöttek, kik felebaráti szeretetünk tényeire szorulnak; lesznek különösen gyámolítást és segélyt joggal igénylő özvegyek és árvák, mindezeket jó tanács és buzditással, a lehetőségig anyagi segélylyel támogatni, de különösen erejükhez mért tisztességgel ellátni, a szabadkőmivesség egyik legszebb és szakadatlan foglalkozása. Még egyet említünk meg, ez a kedély nemesítés. — Már a köteles-

TÁRCZA.

Theschedik Sámuel, egykori szarvasi evang. papnak önéletírása.

Ötven esztendősi papi hivatalának alkalmából írva 1817. deczembertől 1819. marcziusig.

Hátrahagyott német kéziratából fordította

Zsilinszky Mihály.

(Folytatás)

VI. Fatenyésztésemnél meg akartam győződni arról, hogy miféle vad- és gyümölcsfák fognak az alföldi vidéken, ezen talajban és ezen éghajlat alatt — hol eddig jó gyümölcs nagy ritkaság volt — legjobban és leggyorsabban tenyészni. S ennél fogva nemcsak különféle gyümölcsfákat (több mint 300 félé) ültettem, hanem próbául neveltem sokféle vad fákat, jávorfát, egerfát, nyárfát, olasz, corolinai, és kanadai akácot, szilfát, platanust, bikfát, éjszakamerikai gyalog fenyűt és más ilyenmü hasznos fákat, melyek ezen faszegény vidéken nem igen találhatók. S mi történt? Kinevettek, kicsufoltak nemcsak engem, hanem mindazokat akik példát követtek. 1783-ban az én szép és drága faiskolámban és gazdasági kertemben 6 napon át 7 községi bika pusztított. S mikor oltalmat és segélyt kerestem, azt kaptam feleletül, hogy a bikáknak nem lehet parancsolni, ha nem ültettem volna fákat, akkor a bikák nem pusztíthatták volna el. Végre a nyolczadik napon Vida tisztartó ur azt az ítéletet mondta, hogy ezután a bikák tulaj-

donosai fogják megfizetni a kárt, ha még egyszer történik.

Egy polgár*) ki 2000 eperfát és más fákat ültetett tanyája körül, Theschedik kertészenek csufoltatott, s háromszor volt kénytelen földjét eladni a bántalmak miatt; de azért a fatenyésztéstől nem riasztotta el magát, hanem midőn már a bántalmak megsokallta, eladta mindenét és Nagylakra ment lakni, hol aztán meg is halt.

VII. Rochow és Campe tanmódja szerint készült olvasókönyvem az alsóbb iskolák számára, melyben a gyermekek felfogásához képest az írás főbb helyei az egyes elbeszélések mellett fordultak elő, s az evangyéliumok, levelek a Miatyánk Hiszekegy... (melyek nem is tartozhatnak olvasókönyvbe) kimaradtak, nem volt egyéb, mint naturalismus, deismns, socinianismus és a jó isten tudja, hogy miféle-ismus. Némely túlokos szülék egyáltalában nem akarták 10-12 éves gyermekeik kezébe adni az én olvasókönyvem, és tiltakoztak ellene, mint veszélyes irányú könyv ellen.

Végre Magyarország felső vidékén találkoztak egész gyülekezetek, melyek könyvecskémet 100-példányonként vették prot. iskoláik számára; de azért a könyvkérdés mai napig is fenáll.

VIII. A selyemtenyésztés miatt, melyet Mária Theresia és II. József sürgetései folytán megkísérlettem, s 12 mázsaig vittem, s nagyobbára fel is dolgoztam, elneveztek „se-

*) A kéziratból nem lehet kiolvasni a nevé, csak azt hogy Pál.

lyemgyártó“-nak. Első nőmet, ki már ekkor 13 gyermek anyja volt, legidősb leánnyammal és még három más leánnyal együtt felküldöttem Budára Mazza-Cott urhoz, a selyemgyár felügyelőjéhez, hogy ott a selyemfonást megtanulván, itthon gyakorlati intézetemben taníthassák. Az itt megfont selymet elvittük Csabára, Nagyváradra, Pestre és Budára fel dolgozás végett, hogy megmutassuk, miszerint a magyar selyem épen oly jó kelmét ad, mint a chinai és a franciaországi.

IX. A lakodalmakra, keresztelésekre és temetésekre nézve már elmondtam nézetemet a „Landmann“-ban 82—86 l. l.; elmondtam, hogy mért nem helyeslem, és nem szeretem. Minthogy azonban némely tisztársaim, s az iskola és egyház körüli más hivatalos társaim azokat igen szerették, különködésemet arra magyarázták, hogy én büszke vagyok, hogy megvetem a szegény paraszt népet. — Általában azért igen sok szemrehányást kellett elviselnem, hogy a betegágyas asszonynak zajos vendégek társaságában nem akartam alkalmatlan lenni és hogy időmet hasznosabb dolgokra tudtam felhasználni.

X. Minthogy a legfelsőbb rendeletek folytán az én iskolámban nemcsak protestansok, hanem minden tankerületből küldött két-két tanítványok között katolikusok is voltak; azért a túlbuzgó vallásrajongók nagy zajt ütöttek, félvén hogy valami veszedelmes valáskeverés fog bekövetkezni.

XI. A Tiszán és Körösön eszközlött faszállítás szintén ellenségeket támasztott, pedig a 3487 kisebb nagyobb darab fát a Tiszán Csongrádig, onnét a Körösön felfelé 50 fiatal

ember hozta ide Szarvasra, ami, ha 2000 kocsi számított és minden kocsi csak 10 garas fuvarbért veszünk, már 1000 frtot tesz. A szolnoki hidnál 700 frtot kellett volna fizetni, s tengelyen való szállításnál legalább 2000 ember kellett volna másfél napon át, s így összesen 3000 napot töltöttek volna mellette. Szükséges lett volna 800 ló, melyek másfél napig dolgoztak volna. Ez összesen 12,000 nap.

A vizen való szállításnál az az 50 fiatal ember 236 frttal, néhány mázsa kenyérral, 1 akó borral 5 nap alatt elvégezte az egész munkát. Ezen fából csak 2000 darabot használtunk fel az építkezésnél, a többi az iskolai pénztár javára itt helyben nagy haszonnal elárusítottuk.

A második szállítmány, mely 300 darab kemény vastag, válogatott 6—8 ölnyi tölgyekből állott, még jobban sikerült. Eleinte mindenki kételkedett ennek lehetőségén. Még akkor sem hitték, midőn a kir. udvar a kamarai erdőkből sürgette kiszolgáltatni a fát, míg végre Wiesner erdősz és Silberstein urnak buzgó közbenjárása folytán, a kétkedők nagy bámulatára csakugyan megtörtént. Így kell a lehetetlennek látszó dolgokat okos emberek közreműködése mellett lehetségessé tenni, és megmutatni quid valeant humeri! De még ezen szép és hasznos vállalat is epét okozott némely irigy ember lelkének. Az emberek mindig azt gyalázzák, amit nem képesek megtenni!

VII. Az általam oly szerencsével üzött helyesebb földmivélés, földjavítás, földkeverés „vakondok“ címet szerzett nekem, mint a ki

ség becsülettel teljesítése is lelki megnyugvást szerez, de a lelki és testi erők folytonos, tapintatos edzése, mivelése, a társulási szellemnek környezetünkben meghonosítása, a testvériszeretnek önzetlen gyakorlása egész valónkak ama vidám, meleg eleven-séget kölcsönzik, melylyel a lélek könnyelműség nélkül mosolygó, vagy legalább nyugodt homlokú képes az élet viszontagságait elviselni.

Ezek a szabadkőmivesi munkálkodás alap irányvonalai, ezekért küzd és fárad, ezeket hordja össze, mint építési anyagot ama nagy és egyetememes dicséppülethez, mely az összes emberiném boldogsága és jólétének tempolma leendő.

Legyen világosság! volt az életre hívó nagy szózat, mely betöltte a mindenséget, midőn a nagy alkotó, a minden erőt és anyagcsirát magában rejtő örök szellem, a világegyetem nagy istene, ura és mestere, életadó végzetlen szeretetének kisértésével a semmiből a határtalan anyagvilágot megalkotja, midőn a láthatatlan és észlelhetetlen, pillanatként alakuló és enyésző parányokból amaz óriási anyag-gömbök, az égi testek pattantak ki mérhetlen nagyság és számíthatatlan sokaságban, melyek még megosztva, elkülönítve egyenként parányokul tűnnek el tér és időben, — egyetemességükben diadalmasan emelkednek felel eme bilincseken, mert a térben hárta és végnélküliek, az időben örök tartamuk.

Legyen világosság! a szabadkőmiveség jelszava és a földtekét körül futó szózata is. Legyen világosság, melynek fényétől a zsarnokság és szolgáltság, a tudatlanság, a babona és vakhit, a henység, önzés és irigység, az anyagiság és bűn sötétsége eloszlik, elenyézik, és diadalmasan fellohog az egyetemes testvériség meleg, éltető, alkotó szeretetének kisértésével a szabadság és egyenlőség, a tudomány és észuralom, az élő és cselekvő hit, a munkásság és érdek egység, a szerénység és műveltség, a béke és lélek-öröklés, az erkölcs és erény fénylő szövevénye. Ezen világosság alkotó részei is elkülönítve, mint parányok pillanatként alakulnak, változnak és enyésznek, de egyetemességünkben s az összes emberiném közt felköltve, felélesztve,

meggyújtva, hatásuk boldogító és örök. Ez a valódi célja és iránya ama humanisticus, a földtekén minden civilizált államban terjedő ma még zárt-társulatnak, melynek neve a szabadkőmiveség.

E cél és irányhoz képest a szabadkőmivesnek felvilágosult, békeszerető, szabadelvű, erényes, a munkát kedvelő, minden embertársát testvérként szerető, ezeknek, de különösen a haza és emberiség érdeke és javáért vagyont, életet áldozni kész férfinak kell lenni, s a mennyiben mindezt magukról még sem mondhatják el, és nem mondják: az emberi nemünk gyarlósága s erőtlenségének tulajdonítható; s ha vannak, — és mindig lesznek — egyesek, kik a magasatos célfelé belső hivatással munkálni nem képesek, s mint napszámosok a szabad nevet csak bitorolják, az nem lehet egyetemességben a társulat bélyege, mely szerényen, de lankadni nem tudó kitartással munkálkodik összes emberiném boldogításán, s jobblétén.

Ez a szabadkőmiveség, ezt akarják a szabadkőmivesek.

Mily állást foglal el a szabadkőmiveség az államok politikájával és a hitfelekezetek pozitív tanával szemben?

Miért zárt a társulat szervezete a mai korban is? és indokolva van e terjesztése, midőn a nyíltszó és szabadsajtó, ugyanazon célnak eszközei, má már teljesen le nem bilincselhetők? ezekre egy második cikkben mondanánk el nézetünket.

Legyen világosság!

Árva-ügyeink.

Kik az árva-ügyek rendezetebb állapotban helyezését emberi nemes érzetükből óhajtvá várták, a törvénykezés új rendében alig üdvözöltek valamit szivesebben, mint az e tárgyban intézkedett 1870. XLII. t. cz. által életet nyert megyei árvaszéki intézményt, melyhez daczára annak, hogy az egész intézmény csak is ideiglenes jelleggel bír, jogosan kötötték nagy reményeket az ekként a megyék kezébe letéteményezett árva-ügyek pontos, gyors és biztosított kezelése körébe.

Egy év folyt le az óta, és a gyakorlati élet azt mutatja, hogy ha bár az árvaügy rendezetebb viszonyokba jött is, de nem fe-

lett meg egészbe véve azon szép reményeknek, melyek ehez méltán kötve lettek. —

Kell tehát, hogy a gyakorlat embere, ha ez ügyet szíven hordozza, felmutassa azon hiányokat, melyeket észlelt, rá mutasson azok orvoslási módjaira, s így előkészítse azon utat, melyen ezen igazán országos figyelmet jogosan követelő intézmény a közérdeknek és közkívánatnak megfelelőleg oldathatik meg.

Ezen előkészítési eszmecsere e sorok célja és indoka.

A mostani eljárás nehézségének alapokai ott rejlik; hogy az 1871. LXII. t. cz. 8. §-a midőn kimondta, hogy a gyámhatóságot a törvényhatóságok fogják gyakorolni, mindjárt részletenként elmondva azt, hogy az árvák vagyonát miként ellenőrzik s vigyáznak fel arra, tehát az árva vagyon tetteles átadása utáni teendőket pontosan és helyesen megjelöli a hagyatékok kinyitától kezdve az átadásig folyó intézkedésekbe nem bocsátkozott, egyszerűen csak annyit mondott, hogy „intézkednek mind azokra, melyek a rendes bíró illetőségéhez nem tartoznak.”

S itt és ez által lett megbénítva, sőt mondhatom megsemmisítve a megyei árvaszékek gyámhatósága; — mert egy közbejött minis-teri rendelet ki mondta, hogy a leltározás, az árva vagyon veszélyeztetése esetében mindennemű zárlatok elrendelése, a gyámi pénztárnokok ellenében is; — valamint ugyan ezeknek a számadásokba találató hiányokbani elmarasztalása; a birtokoknak a hagyatékok felett létre jött egységek szerinti átadása, az illetőknek, a hagyatékok érdemében keletkező perek elbírálásával együtt nem a gyámhatóságnak hanem mindezek a kir. járásbírók és törvényszékek hatásköréhez tartoznak; ezekbe az árvaszékeknek mint gyámhatóságnak csak annyi jog engedtetett, hogy a községi közgyámok közbejöttével létrejött egységeket elfogadni vagy visszavetni, és per esetében gondnokot és ügyvédet kinevezni jogosítvák, sőt ebből kifolyólag a kir. törvényszékek egyenesen a megyei árvaszékeket idézik meg az oly perekbe, melyekbe a közgyámok és a nagykorú örökösök közt az egység meg nem történt. —

Ezen kettős eljárás már mind bonyolultsága, mind ennél fogva nehézsége miatt, mely által a gyámi ügyiratok egy försze a kir. törvényszékek levéltárában marad a birtokátadások felett hozott végzés után, s onnan csak nehézséggel véthetnek vissza, midőn az árvaszékeknek arra szükségök van mint előiratokra; — midőn akár a hagyatékok akár a gyámok irányába kivántató zárlatok foganatosíthatása végett az árvaszékeknek

mint feleknek kell folyamodni, hogy sokszor sürgős esetekben azt a por rendes utján foganatosíthassák, mely idő alatt az árvák vagyona a veszélynek van kitéve az árvaszéksígy a törvény szerint a gyámhatóság mint felidézettek a bíróság elébe az árvák-vagyonra védelmezéséért; — midőn az árvák-vagyonért érdeklődő felek alig képesek magokat tájékoztatni, hogy az árva-ügyekbe melyik hatóságnál — szolgabíró, járásbíró, árvaszék, vagy kir. törvényszéknek kell-e zörgetniök — okozzák azt, hogy ma már nincs senki ki be ne látna, hogy e kettős sőt hármas hatósági eljárás a dolog helyes rendével meg nem egyeztethető, s az elégedetlenség annyira mutatkozik, hogy az árva-ügyek kezelését törvényhatóság mielőbb reformálni kell; — s vagy a gyám hatóságot egészben által kell adni a megyei árva-székeknek mint a törvény rendelni látszik; vagy azt országos intézményként kell szervezni beleértve ennek körébe mindezt bírói jogkört is, hogy az a felelősség teljes terhével bírja a működés teljes gyámi hatáskörét is.

Népszerű oktatás

a cholerajárvány tárgyában.

Az eddigi tapasztalás szerint a járványos cholera kiütését legnagyobb részt gyakori hasmenések (mintegy intőleg) előzik meg; melyek azonban gyakran figyelembe nem vétetvén, egyéb ártalmas körülmények hozzájárulása mellett, a cholerajárvány kiütését előmozdítják.

Mihez képest a cholera esés ellen lehető biztosítás céljából, a lakosság ezennel e következőkre figyelmeztetik:

1. A jelen időszakban, jelesül pedig cholerajárvány idejében, bármily csekélynek látszó hasmenés figyelmen kívül ne hagyassék, hanem orvosi segély idejekorán igénybe veendő, s a nyert orvosi utasítások pontosan teljesítendő, mi által a legtöbb esetben sikerül a cholera kifejlődésének elejét venni s így minden további veszélyt elhárítani.

2. A cholera esett egyéneknek a bőr kékes színezetű (hamuszintű) és békahideg, mellszorongás, hányás és hangos korgással párosult hasmenés áll be, mihez még görcsök is járulnak, és pedig leggyakrabban a lábik-

mindig csak a földet turkálom, s amellett elhanyagolom hivatalomat...

Itt azonban felhívom az én kedves hivatársaimat, mutassanak fel nekem:

1. Annyi, nem száz, hanem ezer szóval szóra kidolgozott egyházi beszédet — mindenféle alkalmakra — mint a mennyit én kidolgoztam és elmondottam az ő és új testamentumnak különféle szövegéből merített tárgyak felett az istennek a természetben, különösen a falusi földművelő nép között látható műveiről; továbbá a nevelésről, különösen a gyermekek neveléséről. *) Ezen kívül tartottam külön beszédeket a szegényeknek, a betegeknek, a betegségek, okairól s azok eltávolítási eszközeiről, az isteni gondviselésről, az elszegényedésről és annak okairól, a halálról és feltámadásról, száraz és terméketlen esztendőkről, a babonáságról s annak káros következményeiről, a temetésekéről, a templomi rendről, az imádságról, ennek felemelő hatásáról, végre az iskolákról stb. — Azt hiszem, hogy ezekből mindenki meggyőződhetik arról, hogy én hivatalos teendőimet el nem hanyagoltam. Ezen fiatalok előkészületeim tették lehetővé, hogy hivatalom terhét elbírom viselni 12—13 ezer nyi egyházban 77 esztendő korom és gyengeségem daczára is.

2. Mutassanak annyi felolvasást nevelészet és gazdasági tárgyakról, mint amennyit én tartottam hét esztendőn át az intézet gyakornokai számára.

*) Ezen írásba foglalt s gondosan kidolgozott predikációim tesznek tanbizonyoságot arról, hogy mennyire igyekeztem meggyőződésem szerint és Jézus Krisztus tanítása és példája szerint hűveim javára fordítani hivatalos tevékenységemet ötven esztendőn keresztül. Lásd irómanymait.

3. Száz negyvennégy különböző tárgyú értekezést, elmélkedést, melyek egyes lapokban megjelentek, e mellett sok jutalomkérdés megfejtését, melyek részint nyomtatásban is megjelentek, részint még kéziratban levernek.

4. Négyháznál több intézeti okmányt.

5. Nézzék meg irodalmi műveimet, melyeket gyülekezetem körülményeihez és szükségleteihez képest, továbbá e vidék és az országos szükség szempontjából, részint önkényt, részint egyenes felszólításra készítettem.

Hogy a t. olvasó megismerkedjék e dolgozatok szellemében, az egész tömegeből csak 13-mat választok ki, s címeik szerint a következőkben felsorolom: **)

a) *Der Landmann in Ungarn*, was er ist? und was er sein könnte? nebst Plane eines regulierten Dorfes im J. 1784. Ezen munka nm. gr. Széchényi Ferencz költségén magyarra is lefordítottatott, s 1786-ban megjelent Pécsen.

b) *Paedagogische Ideen und Grundsätze*, nach welchen die Prüfung einer Schule oder eines Instituts vorgenommen werden soll.

c) *An das ungarische besonders protestantische Publicum*, detaillirte Erklärung der Ursachen des Entstehens und Einschlafens des ersten praktisch-oekonomischen Industrial-Instituts zu Szarvasch.

d) *Neuer Wiener Rektifikations Plan*. Ez is megjelent magyar nyelven Budán.

e) *Plan der praktisch-oekonomischen Schule zu N.-Sz.-Miklós*, nebst der Erklärung des Planes. Megjelent a Schediusféle lapban és külön lenyomatban is.

**) Thesedik összes gazd. irodalmi műveinek címjegyzéke olvasható Békés vármegyehajdánában Haan Lajostól. Zs.

f) *Unvorgreifliche Gedanken über die Frage der Hochlöblichen Königlichen Statthalterey: quomodo populus etiam pastores sylvestres et campestres in moralitate ac religionis principiis non solum imbui, sed etiam exerceri valeant?*

g) *Beantwortung der so wichtigen Peters Preis-Frage: Welche Maasregeln wären zu nehmen um den Geist der Thätigkeit und des Erwerbmisses, in den unteren Volks-Klassen, besonders bei den Weibern und Kindern des Landmanns so zu erwecken, das ihnen die Arbeit zum nothwendigen Bedürfniss und zur Gewohnheit würde.*

h) *Memorabilia Szarvasiensia*: oder oekonomische Kronik des Markfleckes Szarvas, nebst stillen Winken für die Landleute, Bürger, Oekonomen, Kaufleute, Naturforscher, Reisende, Geographen, Wetterbeobachter, Volkslehrer in Kirchen und Schulen, Vorsteher, Aerzte, Statistiker durch Darstellung interessanter Thatsachen in chronologischer Ordnung pragmatisch bearbeitet zur Belehrung für Ungarns Patrioten.

i) *Wie könnten 10000 Malefikanten*, die im Frühjahr, Sommer, Herbst an dem projectirten Szolnoker-Canal arbeiten würden, auch im Winter so nützlich beschäftigen, dass sie sich ihr Brod selbst verdienen und dem Publico Nutzen schaffen, durch Fleiss ihre Strafjahre verkürzen, besser werden und dergleichen mehr Nutzen stiften würden?

k) *Welche Mittel könnte der Staat anwenden um alle Volkslehrer in Kirchen und Schulen zur Mitarbeit für das gemeine Beste effective zu bewegen?*

l) *Übersicht des Szarvascher praktisch-oekonomischen Industrial-Instituts*, von seinem Entstehen im J. 1789, bis auf sein Einschlafen im J. 1805.

m) *Beantwortung der Preisfrage: Wie ist ein Fond zur Erbauung neuer oder abgebrannter Städte so zu etabliren, das er nicht nur nie erschöpft werden könnte, sondern sich immer vermehre und wachse, je mehr, je länger, und je solider gebaut wird.*

A protestans zsinat tartása alatt kinyomat Comeniusznak, eme nagy és világosan látó tanférfiúnak ily című beszédét melyet Sárospatakon tartott: *de cultura ingeniorum et de pellenda e scholis ignavia*, és kiosztottam ingyen, hogy honfársaimat figyelmessé tegyem ezen, az iskolára, a hazára és az emberiségre nézve oly igen fontos két kérdésre.

Későbbben a zsinati munkálatokkal felküldtettem Bécsbe Lipót császár ő felségéhez. Ezen az uton jó kezekbe akartam juttatni a derék Comenist; de fájdalom! a kedves ignavia még mindig uralkodik az iskolákban industria helyett, még az én életemnek végén is 1819-ben, ülvén régi redves trónusában! S fogja-e és mikor fogja valaki e monstrumot (így nevezte a jó, szelid de okos Comenius) keresztény iskolákból száműzni?

Mikor az iskola épületének homlokzatára két szobrot (az industriát ábrázolókat) akartam felállítani, s azokat Pestről lehozattam, a túri vásárról hazajövő mesteremberek, kik egy kocsmá előtt megállván a szobrokat vizsgázzal (s talán illuminált fejjelel) kezdtek nézni, azt kérdezték: „Micsoda bálványok ezek? Máriák? Istenek ezek?”

És a nép nagyon aggódott, hogy én az ilyen bálványokat még az iskolára akarom felállítani! s valahányszor mellettök elmentek, mindannyiszor káromkodás volt hallható; azért egy pár év múlva le is vettem, és a torony alsó részére tettettem.

(Folyt. köv.)

rákban; a legül és reked színik. A mindenki által nem minden szerre.

Mihelyt valaki ne mulassza el, mely mindegy nyújtatik, ha ben igénybe

Az orvosi szükséges, ha ta a fennebbi ke, vagy na melegített á tetlessék, és méhfü (melis tha piperita) a testnek lág több ideig izzadságba l lera ellen n solt más sze nács nélkül kell, mivel n tán a beteg á bá válhatik.

3. A cholera ládékot roth tal terjed. E tosan általm gályanyag a tés (desinfect miért is nem gé figyelme tés saját biz pontosabban egyszerűbb történi, hog mitott 1 1/2 szely vízbe be, vagy em

Miután pe ha cholera s hányás általi lenítés nélkül tőgödörkbe v e veszély el lentül szükség tegeknek mi edényben, m a fenebbi m dattal vésttel nek megtört kekbe öntess

4. Járvány átalában, és lődését is ha tisztátalanság talmas kigöz het eléggé a tását a lako veszély elhá lyosabb óvsz tekintetben i tató tisztaság mint ruházat kásban folyt nemcsak min ni, hanem a szellőztetni i ben az ablak nik; e melle fényomaggal szobalevegőt

Különös f szobák szellő lerás betegek ott igen gya azon kell ler lában zsúfol tal leginkább légfertőzés.

5. A cholera súlyos óvszer ru mértéklet és egyéb el

Maradjon jánál és tápl eddig is ren ség volt, ségtelen agg kásait; emés hasmenést o telétől, mint hus-és kolb bák, roszul nyér, ki ner ban a gyom

rakban; a hang megváltozik, elgyengül és rekedtség áll be, a vizelet megszűnik. A cholera ezen körjelei mindenki által észrevehetőek, azonban nem minden esetben mutatkoznak egyszerre.

Mihelyt valaki ezen betegségbe esik, ne mulassza el a kellő orvosi segínyt, mely mindenkinek különbség nélkül nyújtatik, haladék nélkül saját érdekében igénybe venni.

Az orvosnak megérkezéig azonban szükséges, hogy a beteg, mielőtt rajta a fennebbi elősorolt körjegyek egyike, vagy nagyobb része mutatkozik, melegített ágyba feküdjék, vagy fektetessék, és meleg székfű (chamomilla) méhfű (melissa) avagy borsmenta (mentha piperita) forrázat vétele, valamint a testnek légyszőr-kelmével (flanell) több ideig folytatott dörzsölése által izzadságba hozassék. Azonban a cholera ellen nem szakértők által javasolt más szerekek előzetes orvosi tanács nélküli használatától óvakodni kell, mivel némelyik alkalmazása folytán a beteg állapota könnyen súlyosabbá válhatik.

3. A cholera leginkább az állati hulladékok rothadt és poshadt részei által terjed. E veszélyt az által lehet biztosan ártalmatlanná tenni, hogy a ragályanyag az ugynevezett fertőtlenítés (desinfectio) által megsemmisítették; miert is nem lehet a lakosságot eléggé figyelmeztetni, hogy a fertőtlenítést saját biztosítása tekintetéből legpontosabban naponta teljesítse, ez leg egyszerűbben és legolcsóbban az által történik, hogy egy lakóra naponta számított $1\frac{1}{2}$ —2 lat vas-galicz egy mezei vízbe feloldva, az árnyékszékbe, vagy emésztő gödrökbe öntetik.

Miután pedig különösen veszélyes, ha choleras betegeknek hasmenés vagy hányás általi ürülékei, előzetes fertőtlenítés nélkül, árnyékszékbe, emésztőgödrökbe vagy csatornába öntetnek; e veszély elhárítása céljából okvetlenül szükséges, hogy a choleras betegeknek minden egyes ürülékei, azon edényben, melyben felfogattak, előbb a fennebbi módon készített vasgalicz oldattal véstelenítessenek, és csak ennek megtörténte után az árnyékszékbe öntessenek.

4. Járványos betegségek kiűtését általában, és így a cholerajárvány kifejlődését is hatályosan mozdítja elő a tisztátalanság, és az általa okozott ártalmas kigőzölés. Ennélfogva nem lehet eléggé a szigorú tisztaság fenntartását a lakosságnak, mint a cholera-veszély elhárítására szolgáló leghatályosabb óvszerek egyikét ajánlani, mely tekintetben igyekezni kell a megkívántó tisztaságot úgy a testben, valamint ruházatban, ágyneműben és lakásban folyton fenntartani. A lakásokat nemcsak mindenkor tisztán kell tartani, hanem azokat naponta nehányszor szellőztetni is kell, mi legcélszerűbben az ablakok kinyitása által történik; e mellett azonban jó a szobát fenymaggal kifüstölni, mely a romlott szobalevegőt biztosan tisztítja.

Különös figyelmet kell fordítani oly szobák szellőztetésére, melyekben choleras betegek vannak, miert is a levegő ott igen gyakran megújítandó, végül azon kell lenni, hogy a lakások általában szűfolyva ne legyenek, mert ezáltal leginkább idéztetik elő az ártalmas légfertőzés.

5. A cholera-veszély ellen igen hatályos óvszernek bizonyult be a szigorú mértékletesség étkezésben, italban és egyéb élvezetekben.

Maradjon mindenki szokott életmódjánál és táplálkozásánál, amennyiben eddig is rendes, és a táplálkozás elégséges volt, és ne változtassa szükségtelen aggodalomból ártalmatlan szokásait; emészthetetlen, zsiros, könnyen hasmenést okozó étkek és italok vételétől, mint éretlen gyümölcs, romlott hús- és kolbászfélék, állott halak, gombák, rozsol kisült vagy még meleg kenyér, ki nem forrott sertől, és általában a gyomornak, kivált este lefekvés

előtti megterheléstől gondosan őrizkedni kell, valamint oly víznek ivásától, mely csatornák, vagy emésztőgödrök közelében létező kutakból származik.

6. Gondosan kell továbbá kerülni a testnek felhevítését, és az ez által könnyen okozható meghűléseket. A ruházat olyszerű legyen, hogy a testet az időjárás viszonyosságai ellen megvédje. Különösen kell a lábak átázását kerülni, miert is azok szárazon és melegen tartandók. Áthűlések ellen pedig legjobban lehet magát oly flanelingek hordása által megóvni, melyek egyszersmind az altestet is kellőképpen takarják.

7. Semmi sem teszi az embert betegülésekre hajlandóbbá, mint a testnek kimerülése s az álmatlanság; minélfogva a foglalkozás és nyugalom viszonyát az álom és ébrenlét között kellő arányt kell tartani, különösen pedig az éjszakázást és egyéb nemű kikapcsolásokat gondosan kerülni.

8. Ellenben mindennemű betegülés ellen leginkább megóvja az embert a kedélynyugalom, melynek megtartására lehetőleg törekedni kell, mi legjobban az által érhető el, ha bosszúságot, haragot, aggodalmat és félelmet lehetőleg kerülnünk.

Ezek azon szabályok, melyeknek pontos megtartása, a lakosságnak különös figyelmébe ajánlatik, mi által jelesül ha a hatóság részéről elrendelt általános és különös óvintézkedések fogantatása, a lakosság részéről megkívántató támogatásra talál, bizony remélhető, hogy a cholerajárványnak kártékony hatása, lehetőleg korlátozva marad, sőt a legcsekélyebb mérvre szorítható s így számos emberélet megmentése sikerülend.

Levelezés.

B.-Csaba 1872. november 18.

A „Békés“ 33-ik számának újdonságai között olvastam, hogy „egy névtelen levél a csabai algymnasium lakójáról oly dolgokat mond el, melyeknek foruma nem a nyilvánosság.“

Ezen néhány szóban két dolog van: a tisztelt szerkesztő urnak kimélt figyelmébe iskolánk iránt, meg a névtelennek határozatlan vádja iskolánk ellen. Az első szivesen megköszönöm; a másodikon felette csodálkozom.

Csodálkozom azon mikép juthatott valakinek tudomására oly botrány az iskola köréből, a mely botrányról nekem éppenséggel semmi tudomásom sincsen, nekem, a ki a nap 24 órájának körül-belül felit az iskolai épületben töltöm s a ki az iskolai épületben lakókkal — pedellus, felesége, kis leánya — a nap minden órájában találkozom.

Csodálkozom azon, mikép juthatott az illetőnek eszébe vádjával Gyulára menni, ott magát a kosárba dobattatás kellemelegének kitenni, jól tudván, hogy nálunk van iskolai hatóság, a melynek bármelyik tagjával is igen könnyű érintkezni, őt a bajra figyelmessé tenni s általa annak orvoslását eszközölni.

Csodálkozom azon mikép láthatta az illető helyesnek egy még bebizonyításra váró váddal felverni azon tisztelt szülék nyugalmát, a kik gyermekeiket iskolánkra bízták s éppen erkölcsi oldalán megtámadni egy még alig megszilárdult oly iatézetet, a melynek jó híre különösen Csabára nézve nem közömbös.

Belátom azonban, hogy az állított bajnak előttem való ismeretlenségéből annak nem is létezése szorosán még nem következik; azt meg felteszem, hogy a névtelennek a bántalmazás viszketegénél nemesebb indoka lehetett a felszólalásra, kérem tehát a névtelen, sziveskedjék vádját a helybeli iskolai hatóság avagy a tanárkar bármelyik tagjával, bármely uton, mihamarabb körülményesen tudatni.

Ha a névtelen ezen kérésemet teljesíti, merem őt biztosítani, hogy vádja azonnal vizsgálás s a netalán létező baj egyuttal orvoslás alá is kerül; ha nem teljesíti, akkor

meg fogja nekem a tisztelt szerkesztő ural együtt engedni, hogy vádjának üres voltát a „Békés“ következő számában megemlítem.

Horváth János
igazgató

— **Jegyzéke** a b.-gyulai kir. e. f. törvényeszkénél 1872. évi november 25. 26. 27. és 28-án előadó bünyenyítő pereknek.

Előadó: *Nogáll László bíró.*

1133. Id. Tulkán Mojsza és társai súlyos testi sértés iránti pere.

1204. Boldoczki Mihály gyilkossági kísérlet iránti pere.

1400. Szirony János és társa tolvajság iránti pere.

1546. Korcsok Pál és társa tolvajság iránti pere.

1548. Bóros István és társa tolvajság iránti pere.

1519. Bajkai Gábor gyujtogatás iránti pere.

1567. Rűk Mihályné nyilvános erőszakosság iránti pere.

1514. Ficzer Fászkerti Mihályné szülés elítélés iránti pere.

1512. Özv. Csató Sándorné és társa csalás iránti pere.

1532. Sipos Antal sikkasztás iránti pere.

1470. Füredi István életbiztonság elleni vétségiránti pere.

1481. Lévi Mór és társa erőszakos nemközösülés iránti pere.

Újdonságok.

— **A helybeli rom. kath. iskolákban.** a hetenkénti szünidők csütörtök délután és péntek délelőtre fognak tétetni. — A péntek délelőtti szünidő okál az hozatott fel, hogy ekkor hetivásár lévén, a szülőknek gyermekeikre otthon van szükségük, miután ők a hetivásáron el vannak foglalva.

— **Mint a „Biharban“** olvastuk: Egy 12 — 13 éves sipis gyakornok érkezett mult csütörtökön délelőtt az alföldi vonaton Nagyváradra, s feltűnő henczegéssel járkált végig a városzon; majd a kispiacon flakkerest fogadott s összevissza huroczoltatta magát minden vendéglőben parancsolván magának és a kocsiának „was gut und theuer ist“ s a nagyszerű bankókat mindegyre fitogtatta zsebéből. Délután már nyomozta a furcsa uraságot a rendőrség. — Csája biztos nagynehezen rátalált palotájára, mely Bimbó nevű cigányánál volt a téglavetőben. Az urfi épen kényelembe tette magát s az ágybanfekve habzsolta a krumpli levest, midőn a nem várt vendég — a biztos megérkezett, — ki is azonnal megmozdította az egész házat, azonban csakis 20⁰ft találtatott meg az urfi állítólagos nevelőapjánál Bimbónál, a többit valahova elrejtették.

A vizsgálat alkalmával kitént, hogy a jómadár Gyuláról szabadult ki a börtönből a napokban, hol 25⁰ft eltolvajlása miatt volt elítélve. Már kiszabadulása első napjaiban Szalontán vagy Sarkadon a vasutnál valami zsebvagási műtétet követett el s így tett kéjtűzést hazafelé, hol most ismét a börtönbe került.

— **A közoktatásügyi ministerium** jelentéséből azon sajnos tényt merítjük, hogy az utóbbi négy év alatt Békés megyében 1082 gyermekkel járt kevesebb iskolába, mint az előtt. — Ez ugyan elég szomorú körülmény reánknezve a tanfelügyelők korszakában.

— **Vasgalicz beszerzése.** A belügyministerium értesítette a hatóságokat, hogy a pénzügyminiszter utasította a szomolnoki bányahivatalt, hogy a vasgalicztermelést a legnagyobb mérvben fokozza, s a közvetlenül hozzáfördülő hazai közigazgatási hatóságok e részbenvaló szükségleteit kielégíteni igyekezzenek. Egyuttal intézkedés tétetett, hogy a vasgalicz termelés a selmeczi és nagybányai kerületekben is eszközöltessék. Végül figyelmzettettek a hatóságok, hogy Szomolnokon határtalan mennyiségű oly folyadék áll rendelkezésre, mely vasgaliczot tartalmaz és fertőtlenítésre igen alkalmas. Ezen folyadék ingyen szolgáltatik ki, csak a szükséges edény küldessék el. A szállítás költséget az illető hatóság viseli.

Nyilt köszönet.

A tapasztalás azt igazolja, hogy csaknem minden egyes fennállását egyes jöltevek s pártfogók nemes részvétének köszönheti. Nem ritkán találkoznak egyes jöltevő maecenások kik szives áldozatkészéggel működnek, hogy valamely közhasznú egylet virágzása előmozdítassék. Ily jöltevő, ily áldozatkész maecenást van szerencsém felmutatni az olvasó kö-

zönségnek tekintetes Justh István szent-tornyai birtokos ur személyében, ki igen szép jelét tünteti fel honfui érzelmeinek s áldozatkészégségének. Midőn népkörünk részére, — mely a szellemi tehetség s honfui érzelmek fejlesztését tüzte feladatául — több évek során a „Hazánk s külföldet“ s ennek testvér lapját a „Heti posta“ ajándékba járatta. Bizony példát vehetnénk róla fouraink közül igen sokan, kik a helyett hogy ily egyleteket gyámolítanak, a közjót s felvilágosodást előmozdítanak, s ez által a hazának tennének hasznos szolgálatot, hideg közönyösséggel tétlenül nézik a nép tudatlanságát, s nem adnak alkalmat arra, hogy népünkben a tudásvágy fejlettesék.

Fogadjá a nevezett jöltevő ur nemes cselekedeteért általam a békés-szent-andrási népkörnek hála-köszönetét, s egyszersmind azon jó kívánatomat, hogy adjon az ég sok ily nemesen érző honfiakat nemzetünknek; őt pedig a gondviselés soká igen soká tartsa meg virágzó jólétnek örvendő.

Zih Károly.

Nyilt köszönet.

Sötét, homályos felhők boríták az ágyamat, midőn nehéz betegségben ott fekvém, szomorúságba merült családomtól körülveve. Súlyosan, veszélyteljesen nehezédnek rám a tüdőgyulladás minden rémei; de az, a ki beláthatlan bölcseségben a bajt küldi, már előre teremtette rá a gyógyszer és ügyes férfiakat hozzá, a kik csudatjes természetesen titkait kifürkészve, tapasztalataikat a szenvedő emberiség javára fordítják.

Ilyen ügyes és szakavatott férfit küldje a gondviselés sinló ágyamhoz Styasny orvos tudor úrban. Példányos lelkiismeret — ritka orvosi tapasztalat, — és szilárd lépéssel egy pillanattal sem ingadozva tervében neki indult a kitűzött célnak és néhány nap mulva földre volt terítve az óriási Goliáth a ki olyan súlyos betegség alakjában mellemnek szegézé roppant dardáját.

Szegény tanító létemre anyagilag nem állhatam meg Styasny orvos tudor úrnak ezen rajtam végbevitt jöteleményét, megengedi tehát tisztelt szerkesztő úr, hogy általános nagy becsben álló lapjának hasábjában szóval legalább mondjam ki iránta való hálaomat.

Mély köszönet még a helybeli izr. hitközség testvéri testületnek, melynek élén most a tiszteletre méltó Grünvald Fülöp úr áll, ki valódi humanitással hivatásának híj, orvosi működést anyagilag támogatja és köszönet mind azon helybeli izr. lakóknak a kik nemes megilletődés folytán irántam való érdekltségüket fényesen bebizonyították.

Kelt B.-Gyulán 1872. novemb. 15-ken.

Schiff Adolf

izr. tanító

Meghívás.

A „sarkadvidéki takarékpénztár-egylet“ miután a részvényes tagok kellő számban meg nem jelentek, a f. évi november hó 14-ikére hirdett közgyűlési tárgyat: a n. mélt. magy. kir. földm. ipar és kereskedelmi ministeri leiratot ujfennit kitézi, és e f. év decemb. hó 1-sően délutáni 3 órakor a Sarkad városához tartozó, a szabályok 57-ik §-sa értelmében a közgyűlést megtartja; a midőn minden további tekintet nélkül a jelenlevők érvényes határozatot hozandának; melyre a t. részvényes tagokat újból tiszteletteljesen meghívja.

Kelt Sarkadon novem. hó 15-én 1872.

Az igazgatóság.

Pályázat.

A sarvasi kaszinó-egylet kaszinósi állásra pályázatot nyit. A felfogadott kaszinós javadalmi: 260⁰ft készpénz, szabad lakás és 10 öl keményfa az egyleti termék fűtésére. — Kötelességei: az egyleti termék s butorok tisztántartása, a billiárd és kártya-pénzeknek egyleti pénzárba leendő lelkiismeretes beszállítása és a kaszinóban étkezőknek étel és itallal leendő ellátása.

A pályázók kellő bizonyítványokkal ellátva személyesen, vagy bérmentes levél útján f. november hó utolsó napjáig a sarvasi kaszinó-egylet igazgatóságánál jelentkezzenek.

Szarvason 1872. november 7-én.

A sarvasi kaszinó igazgatósága.

Nyilttér.

Kedves leányom Irénnek temetésére alkalmával tanúsított részvétért a nagy közönségnek szives köszönetemet nyilvánítom

Oppenhauser József.

Kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő;

Dobay János.

HIRDETÉSEK.

ARADON
a főtéren
a „fehér kereszthez.”

WADOWSKY & ILLMANN

ARADON
a főtéren
a „fehér kereszthez.”

vászon-, fehérenemű-, divat- és selyemárúk árjegyzéke az őszi és téli időnyre.

Rumburgi vászon. 54 rőfös vég, per 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 38, 40, 42, 45, 48, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80 frt.
Ágylepedő-vászon varrás nélkül. 19 rőfös vég, a 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 35, 38, 40 frt.
Creas-vászon. 5/4 38 rőfös per 17, 17.50, 18, 18.50, 19, 19.50, 20, 20.50, 21, 22, 23, 24, 25, 26 frt.
Creas-vászon. 4/4 38 rőfös a 14, 14.50, 15, 15.50, 16, 16.50, 17, 17.50, 18, 18.50, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 frt.
Bőr-vászon. 5/4 30 rőfös a 14, 14.50, 15, 15.50, 16, 16.50, 17, 17.50, 18, 18.50, 19, 19.50, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28 frt.
Bőr-vászon. 4/4 30 rőfös a 12, 12.50, 13, 13.50, 14, 14.50, 15, 15.50, 16, 16.50, 17, 17.50, 18, 18.50, 19, 20, 21, 22, 23, 26 frt.
Czérna házi-vászon. 5/4 20 rőfös a 11, 11.50, 12, 12.50, 13, 13.50, 14, 15 frt.
Czérna házi-vászon. 4/4 30 rőfös a 8, 8.50, 9, 9.50, 10, 10.50, 11, 11.50, 12, 12.50, 13 frt.
Csinvat (Gradl). 6/4 színes, rófe 60, 65, 70, 75, 80, 85, 90, 95 kr., 1 frt, 1.10 kr.
Canavas színes. 30-35 rőfös a 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 frt.
Nanking. sárga-fehér-vörös, rófe 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 80 kr.
Barchet. fehér és színes, jól mosható, rófe 28, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 80 kr.
Chiffon es Callico. gyári raktár: 30 rőfös, vége 6, 6.50, 7, 7.50, 8, 9, 10, 11, 15 frt.

Czérna-abrosz. 8/4, 10/4, 12/4, 14/4, 16/4 a 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 7 frt.
Czérna-asztalkendők. 1 tuczat 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 9, 10 frt.
Czérna-törülközők. tuczatja 5.50, 6, 6.50, 7, 7.50, 8, 8.50, 9, 9.50, 10, 11, 12, 13, 14, 15 frt.
Kávé-abroszok. minden szín- és nagyságban, 1 db. frt 1.20, 1.50, 1.80, 2, 2.40, 2.80, 3, 3.20, 3.50, 4, 5 frt.
Csemege asztalkendők fehér és színesek, 6 db. 1.20, 1.50, 2, 2.50 kr.
LEGJOBB ZSEBKENDŐK, fehér és színesek, per tuczt 1.20, 1.50, 1.80, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5 frt, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 frt.
Csipke-függöny egy ablakra frt 3.50, 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 20.
Moull-függöny, szép virágos mintákkal; 4/4, 6/4, 7/4, 8/4, 9/4. rófe 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 90 kr.
Moull-Battist-Clair-Crepe-lisse, 12 rőfös vég frt 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
Híres külföldi fűzők (mieder), a 1.20, 1.50, 1.80, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 6.50 kr.
Gyermek-fehéreneműk, u. m. hosszupárna, paplan, ködmen, fej- és előkötők igen olcsó áron.
Keresztelői párnák, minden színezetben, selyemből, fej- és ködmenel a 16, 18, 20 frt.

Férfi ing fehér és színes, a 1, 1.20, 1.50, 1.80, 2, 2.20, 2.50, 3, 3.50 kr.
Oxford-ing, meghűtés ellen 2 gallérral a 3, 3.25, 3.50 kr.
Alsó-nadrág, db. 1.30, 1.60, 1.80, 2 frt, 2.50, 2.80 kr.
Gallérok, legkülönbözőbb formákban, tezt. 2.40, 2.80, 3 frt, 3.20 kr.
Kézlelők, tezt. 4.50, 5, 5.50, 6, 6.50 kr.

Női fehéreneműk.

Női ingek, Chiffon és vászonnál igen szépen varrva, dbja 1.80, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50 kr.
Női corsettek, Callico és barchettból, dbja 1.30, 1.50, 1.80, 2, 2.40, 2.80, 3, 3.50, 4, 4.50 kr., 5 frt.
Chiffon-szoknyák, drbja 2.40, 2.80, 3, 3.20, 3.50, 4, 4.50, 5, 7 frt.
Női nadrág, Barchett-, Chiffon- és Percailból, dbja 1.30, 1.50, 1.80, 2, 2.50, 3 frt, 3.50 kr.
Mindenféle női nyakkendők, legújabb alakban, dbja 10, 15, 20, 25, 30, 50, 80 kr., 1, 1.50, 2, 3, 4, 5 frt.
Harisnyák, minden létező színben, nők, férfiak és gyermekek számára, párja 20, 25, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 kr., 1 frt, 1.10, 1.20, 1.40, 1.60 kr.
Keztyűk, nők, férfiak és gyermekek számára, párja 50, 60, 80 kr., 1 frt, 1.10, 1.60 kr.
Cosmanosi jó mosható Percaillok házi ruhákra, egy ruhára való 2.50, 3, 3.50 kr.

Francia Creton-kelmék nagyszerű választékban, egy ruha 3.80, 4, 4.20, 4.50 kr., 5 frt.
Csoda-szörnyruha-kelmék hamuszínben, 12 rőfös ruha 3.60, 4.20 kr.
Lustre Mohair-Alpaca szörnyruha minden kiadásban, 12 rőfös ruha 6, 6.60, 7.20, 7.80, 8.40 kr.
Rips-Serge-Pourlain gyönyörű új színekben 12 rőfös ruha 9, 9.60, 10.20, 10.80, 11.40, 12, 13.20, 14.40 kr.
Flanell ruhák utolsó divat szerint, 7/4 széles, rófe 1.20, 1.50, 1.70, 1.80 kr.
Posztó-ruhakelme kitünő minőség és színekben 8/4, 7 rőfös ruha 17.50, 19.20, 21 frt.
Fekete vagy színes Cashmir-Alapin, 4/4 a 45, 50, 55, 60 kr. 6/4 a frt 1.20, 1.40, 1.60, 2, 2.80.
Őszi és téli kendők minden nagyságban, dbja 25, 30, 40, 50, 60, 80 kr., 1 frt, 1.50, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 24 frt.
Terítő; Rips, Goublain és posztóból, dbja 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 30 frt.

Gyász-cikkek.

Szemfódelek, párnák, csuklyák, selyem, atlasz és shirtingből összeállítva, frt 5-120-ig.

Selyemszövetek fekete és minden más divatos színezetben; fekete tafota 1 frt 30 kr.-tól feljebb áron. — Szőnyegek (GYÁRI RAKTÁR) futó-, pamlag- és ágy elé való, rófe 30 kr.-tól feljebb. 8-10

Minden e szakba vágó, de itt meg nem nevezett cikket szintén ajánlunk a legutányosabb ár mellett.

Uj minta-gyűjteményünket kívánatra bérmentve legszívesebben megküldjük, és a rendelvényeket pontosan megelégedésre eszközöljük.

Titkos betegségeket

és tehetetlenséget (elgyengült férfirerőt)

gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

Dr. Handler Mór

orvos-sebész tudor, szülés és szemész
Rendel naponként délelőtt 11-től 1 óráig, és délután 3-tól 5-ig.
Lakik Pesten, Lipótváros, Nádorutca 13. szám, 1-ső emelet 14. szám.

Díjjal ellátott levelekre válasz azonnal adatik, kívánatra külön órákban is rendeltek. 94) 6-16

1334 A gyulai törv. elnökétől.
1872.

Pályázati hirdetmény.

A nm. magy. kir. igazságügyi minster urnak f. évi 8109 i. m. e. szám alatt kelt magas rendelvényével a b.-gyulai és b.-csabai kir. járásbíróságok mellé egy-egy második végrehajtói állomás rendszeresítettén, eme két állomás betöltésére pályázatot hirdetek, s felhívom mindazokat, kik eme állások egyikét, vagy másikat elnyerni óhajtják, hogy eme hirdetménynek a hivatalos lapban való közzétételétől számított 15 nap alatt, sajátkezűleg irt, s kellőleg felszerelt folyamodványt íkat a b.-gyulai kir. törvényszéknél nyújtsák be.

Kelt Gyulán 1872. nov. 18.
Novák Kamill elnök. 106)

Eladó ház.

Gyulán a kastélyllyal átellenben fekvő 186. számú ház, a hozzá tartozó legelő járandósággal szabad kézből eladó. — Értekezhetni iránta Schercz József urral Kigyóson, vagy alulírottal Gyulán.

105) 2-3 **Keblovski Lajos.**

KÁLMÁN ZSIGMOND

Gyulán, a főutcán, férfi-ruha üzletében

nagy raktárt tart amerikai varrógépekből.

Az eladás részletfizetésre előnyös feltételek jótállás és díjmentes oktatás mellett.

96) 5-6

104) **Januskovetz Mór** 2-3
erdésznél **Solymoson**

30 kas kitűnő faj anyaméh eladó.

A vevőnek joga van 50 kas között választani.

Edm. Schmid 100

General-Agentur der Annoncen-Expedition Zeidler & C.

Wien, Weihburggasse 22.

Zweiggeschäft in Berlin, Leipzigerstrasse 9.

empfehl ich zur Vermittlung von Bekanntmachungen und Inseraten

aller Art in sämtliche in- und ausländische Zeitungen, Fachschriften, Kalender etc. und sichert prompteste und gewissenhafteste, sowie billigste Bedienung.

Ein Manuscript genügt für eine beliebige Anzahl von Zeitungen.

Scher Konrád

HÁZA

Gyulán a „Kömlő“-val átellenben szabad kézből eladó — Értekezhetni a tulajdonossal.

107) 1-3

Kukorica-morzsoló gépek

mérsékelt árért használatra adatnak

BAK SALAMONNÁL

GYULÁN.

103) 2-6

A b.-csabai gazdaszat-, ipar- és kereskedelmi bank részvényeire

a nyilvános aláírás alkalmával aláirt darabok egészen helybenhagyatván, a részvényesek ezennel felkérnek az első 10 frtnyi részletet f. é. december 1-től bezárólag 15-ig az alább jegyzett helyeken befizetni, mely alkalommal az aláírasi elismervények ideiglenes nyugtákkal kicseréltetnek. A további befizetések 1873 január havában, későbbben kitűzendő határnapokban igényeltetnek.

B.-Csabán, 1872. november 2-án,

Az igazgatóság. 108)

Befizetési helyek: B.-Csabán b.-csabai takarékpénztárnál. H.-M.-Vásárhelyen gazd., ipar- és keresk. banknál.

Uj fo

Szerkesztő

Dobay János nyomdájában

Kiadó

Winkle Gábor árusfőnök

Előf

„B I

1873-ik

Előfizetési

Lapunk új gével lejár.

Midőn e v. j. felelősség lebegett csak nek egy tiszt magunk kis a melyben a jegyzve min mi bennünket

Igyeksztem kopogtattam ezt elérni sik csak a követ.

Kérésem tö néhány helye mit; megtérté miért? ok tu juk szerint.

Egyet azon állithatok, és megynék össz kat szellemileg móan a közpe Bizom azon

Theschedik evang.

Ötven esztendő irva 1817. d. Hátrahagy

Nem említé jesszött neme lyi tanbizottu zsinatra való nati munkála követségemet. tetlen gyülele hányást és ár kem. — Ezek és a nagy me des és áldáso és a kerteket

XIII. Minth lett találtak, hogy még ne volna, mert in pipálnak, s es egyebet nem lakodalmakra járnak... Gy. híres aranché dós püspöksé lakosság észr mi társaságba nagy lakomát világít, létrát megnézni, hog hogy asztalá